

Granskning av pensionshantering och redovisning

Region Norrbotten

Mars 2023

Viktor Ahlzén, Projektledare & pensionsspecialist

Sanel Dzanic, Projektmedarbetare & pensionsspecialist

Tom Ekberg, Kvalitetssäkrare & pensionsspecialist

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Pensionsavtal inom regionen	6
Granskningsresultat	7
Rutiner	7
Roller och ansvar	10
Kontroller och avstämningar	11
Pensionsredovisning	13
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	15
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	16

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningens syfte har varit att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet redovisas i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Regionstyrelsen **i allt väsentligt** har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- Redovisningen av pensionsåtagandet **i allt väsentligt** sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis
Skер kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis
Skер pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	Ja

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas avseende de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av avvikelser som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen från KPA är överensstämmande med informationen i lönesystemet.
- Att regionstyrelsen säkerställer att redovisningen av regionens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR.

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

Regionens pensionsskuld består av två delar:

- a. Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- b. Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av regionens pensionsförvaltare KPA. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett antal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i regionens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när utgiftsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Region Norrbotten har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska regionens process för rapportering samt redovisning av pensioner.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har syftat till att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare har granskningen syftat till att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömning.

Revisionskriterier utgörs av Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt regionens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc, utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i revisionsfrågorna.

Avgränsning

Granskningsobjekt är regionstyrelsen. Genomförda tester omfattar underlag som ligger till grund för beräkning under perioden 2021-01-01 – 2021-12-31. Översyn av not avseende pensioner har utförts för årsredovisningen 2021.

Metod

Granskningen har inledningsvis genomförts genom kartläggning av aktuella pensionsavtal inom regionen. Granskningen har därefter genomförts genom dokumentgranskning av tillgängliga rutiner, riktlinjer och policys inom regionen. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med:

- Lönehandläggare (tillika pensionsadministratör, benämns som pensionsadministratör i denna rapport)
- Enhetschef Lön och systemförvaltning
- Redovisningschef

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten har kvalitetssäkrats av Tom Ekberg, PwC, i enlighet med PwC:s riktlinjer för kvalitetssäkring.

Pensionsavtal inom regionen

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Region Norrbotten. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från regionen tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	5 656	Anställda
AKAP-KL	2 860	Anställda
OPF-KL	77	Förtroendevalda

Tabell 1: Pensionsavtal som tillämpas inom Region Norrbotten.

- Region Norrbotten har bekräftat i intervju att det inte finns en upprättad pensions- eller löneväxlingspolicy.
- Region Norrbotten har också bekräftat i intervju att det inte finns anställda inom regionen som omfattas av individuella pensionsavtal.
- Utöver ovanstående avtal finns det gamla avtal för tidigare anställda som ingår i pensionsskuld eller ansvarsförbindelse (PA-KL, PFA). Det finns också ITP-avtalade anställda som rapporteras till Collectum (29 individer).
- Region Norrbotten erbjuder löneväxling och idag har regionen 227 anställda som löneväxlar.
- Region Norrbotten erbjuder idag inte Alternativ KAP-KL till någon anställd.
- Till regionkoncernen hör helt eller delvis ett antal regionala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

lakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

Region Norrbotten har väl utvecklade rutinbeskrivningar för majoriteten av de arbetsuppgifter som utförs inom ramen för pensionsadministrationen. Regionen har delgett ett internt dokument "Handbok pension". Det är en handbok som regionen har upprättat och som innehåller rutinbeskrivningar för olika områden kopplat till pensionsadministrationen. Rutinbeskrivningarna innehåller instruktioner på hur regionens pensionsadministratör ska utföra sina arbetsuppgifter i regionens lönesystem Personec P och i KPA:s system.

Det finns ett internt årshjul/månadsplan kopplat till arbetet med pensionsadministrationen. Den beskriver vilka arbetsuppgifter som ska utföras under respektive månad. Årshjulet innehåller information om när arbete ska utföras kring rapportering, löneväxling, attestering och kontroller av fakturor.

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Region Norrbottens lönesystem Personec P levereras av Visma och implementerades i regionen år 2015. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade. Pensionsadministratör har möjlighet att se pensionsgrundande lön samt hur denna har genererats.

Medarbetare på enheten för Systemförvaltning HR inom regionen agerar förvaltare för systemet och ansvarar för uppdateringar, nya orsaker, implementeringar av nya pensionsavtal samt dialog med kontaktperson på Visma. Visma ansvarar för att bevaka och anpassa systemet utifrån gällande lagar och avtal enligt upphandlingens ramar. Ändringar uppdateras av enheten för Systemförvaltning HR i en separat testmiljö för att säkerställa önskat utfall. Ovan nämnda rutiner finns dokumenterade.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Region Norrbotten har sedan 2020 ett avtal med KPA avseende pensionsadministration. Avtalet med KPA innebär bland annat att KPA ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda. Fram till 2020 administrerade Skandia pensionerna för Region Norrbotten. Region Norrbotten har också två tilläggsavtal med KPA, tjänsterna

Pensionshjälpen och Politiker Plus. Pensionshjälpen omfattar extra stöd inom pensionsadministration, rapportering, bevakning och service gällande pensionsavtalen som tillämpas för anställda. Tjänsten Politiker Plus omfattar istället extra stöd och hjälp med de förtroendevaldas pensionsavtal.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL och underlag för månadslöner för juli - december för AKAP-KL skickas in till KPA i januari månad. Årsfil med underlag för årslöner för förtroendevalda OPF-KL skickas i februari månad. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL genom en halvårsfil i juli månad gällande månaderna januari - juni, tillsammans med uppdaterade anställningsdata för KAP-KL. Utöver den obligatoriska årsfilen och halvårsfilen skickar regionen fil med uppdaterade anställningsdata i mars, maj, augusti, oktober och november. Filen innehåller uppgifter om bland annat anställning, frånvaro och pensionsgrundande löner.

Processen börjar med att systemförvaltare tar ut en fil innehållande löneuppgifter från Personec P och levererar filen till pensionsadministratören som laddar upp den i KPAs internetkontor. Med tjänsten Pensionshjälpen granskas eventuella påträffade fel i KPA:s system och regionens pensionsadministratör får återkoppling på vilka fel som identifierats. KPA meddelar vilka fel som KPA kan hjälpa till med att hantera och vilka fel som regionens pensionsadministratör behöver hantera. I vissa fall behöver regionen göra en rättning i lönesystemet Personec P och därefter skicka en ny fil till KPA och i andra fall kan rättningen göras direkt hos KPA.

Enligt avtal har KPA åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL och tidigare avtal och reglementen. KPA ska meddela Region Norrbotten i god tid före avgångstidpunkten. KPA ska också bevaka andra pensionsförmåner, t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, livräntor, intjänad pensionsrätt, särskild avtalspension enligt KAP-KL samt pension enligt övriga reglementen. Vidare ska Region Norrbotten motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnått 1,0% av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

Kontroll av premiefakturer från KPA

När premiefakturer gällande avgiftsbestämd pension inkommer från KPA går fakturorna till controller för kontering. Därefter skickas fakturorna till pensionsadministratör för sakattest. En pensionsadministratör uppger i intervju att man inom ramen för sakattest utför övergripande rimlighetsbedömningar av premiebeloppen, samt också ett antal stickprover på att premien beräknats på rätt pensionsgrundande lön och enligt rätt pensionsavtal. Pensionsadministratören skickar sedan vidare premiefakturorna till ekonomidirektören för beslutsattest.

Processen för attesteringen av premiefakturer dokumenteras i pensionsadministratörernas handbok som upprättats av regionen.

Rutin för administration av löneväxling

Löneväxling i Region Norrbotten sker genom Pensionsvalet eller Folksam beroende på vilket bolag som medarbetare väljer att löneväxla hos. Processen via Pensionsvalet börjar med att medarbetare gör en anmälan till HR-ansvarig om löneväxling genom blankett. Processen via Folksam börjar med att medarbetare kontaktar Folksam om löneväxling och ett avtal upprättas. Därefter skickas en blankett till regionens pensionsadministratör. Pensionsadministratör kontrollerar blankett från Pensionsvalet eller Folksam och registrerar avdraget för löneväxlingen i lönesystemet Personec P. Varje månad tas en fil ut från Personec P med uppgifter på anställda som har löneväxlat och filen läses in till Pensionsvalet. När fakturor avseende löneväxlingen inkommer från Pensionsvalet kontrolleras dessa, innan betalning, av pensionsadministratören mot de avdrag som gjorts i Personec P på individnivå.

Det finns medarbetare som tidigare har tecknat avtal med Skandia och dessa medarbetare får fortsätta sina avtal med Skandia tills att de säger upp avtalet. Medarbetare som vill påbörja löneväxling har inte möjlighet att välja Skandia.

Processen kopplat till regionens arbete avseende löneväxling finns väl dokumenterad i regionens upprättade handbok för pensionsadministration.

Rutin för hanteringen av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden.

När ny förtroendevald läggs upp i lönesystemet Personec P så registrerar Region Norrbottens pensionsadministratör om pensionsrätt ska föreligga eller inte. Vid ny mandatperiod görs en översyn av vilka som uppnått i 32 a § LAS angiven ålder och pensionsrätten tas bort för dessa. Det finns automatiserade kontroller i lönesystemet vilket förhindrar felaktig inläsning till OPF-KL för personer äldre än 68 år. I intervju informerade chef för löneenhet och systemförvaltning att det pågår ett upprättande av en rutinbeskrivning avseende detta moment. Syftet är att fånga upp denna typ av avvikelser i ett tidigare skede än vid de automatiserade kontrollerna i lönesystemet. Som tidigare nämnt köper Region Norrbotten tilläggstjänsten Politiker Plus av KPA. I tjänsten ingår extra bevakning och kvalitetssäkring gällande inrapporterade uppgifter avseende förtroendevalda.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Bedömning: **Ja.**

Bedömningen baseras på att det finns ett internt skriftligt årshjul/månadsplan för pensionsadministrationen som beskriver i stort sett samtliga delar av det pensionsadministrativa arbetet som ska göras månadsvis, och att det finns väl utvecklade rutinbeskrivningar för de arbetsuppgifter som utförs inom ramen för pensionsadministrationen. Rutinbeskrivningarna i regionens handbok innehåller tydliga instruktioner avseende hur regionens pensionsadministratör ska utföra sina arbetsuppgifter i regionens lönesystem Personec P och i KPA:s system. Vi bedömer att det är positivt att filer skickas fem gånger under året utöver årsfil och halvårsfil vilket minskar risken för fel i rapporteringen i jämförelse med att endast skicka den obligatoriska årsfilen och halvårsfilen. Som tidigare nämnt har Region Norrbotten tjänsterna Pensionshjälpen och Politiker Plus som identifierar eventuella fel i filen som laddas upp av pensionsadministratör vilket minskar risken för eventuella fel.

Roller och ansvar

Revisionsfråga 2: Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

lakttagelser

Regionens pensionsadministratör arbetar med pensionsadministration och rapportering kopplat till pensioner. Arbetsuppgifter kopplat till regionens lönesystem Personec P utförs av medarbetare på enheten för Systemförvaltning HR inom regionen.

Redovisningschef ansvarar för pensionsredovisning, prognoser och annan administration kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Redovisningschef får viss stöttning i arbetet av regionens ekonomidirektör.

Region Norrbottens enhetschef för lön och systemförvaltning har personalansvar över pensionsadministratör och godkänner faktura från KPA avseende Pensionshjälpen.

Det finns inte en skriftlig detaljerad uppdelning mellan ansvarig personal för de arbetsmoment som utförs. Det finns heller ingen tydlig plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning. Det uppges i intervju att det normalt skall finnas två pensionsadministratörer, vilket det också fanns fram till april 2021 då en av dessa avslutade sin tjänst. Från april 2021 till september 2022 har den nuvarande pensionsadministratören själv ansvarat för pensionsadministrationen. Från september 2022 till februari 2023 var det två pensionsadministratörer. Den nuvarande pensionsadministratören har arbetat med pensionsadministration på regionen i ca 2 år

och avslutar sin tjänst på Region Norrbotten den 21 april 2023. Regionen har en lönehandläggare sedan augusti 2015 som är under upplärning för att framåt kunna arbeta med pensionsadministration. Regionen planerar att utbilda en till anställd till att arbeta med pensionsadministration framöver, så att det återigen blir två pensionsadministratörer. Planen är att utbildningen börjar när den anställde är tillbaka från föräldraledighet.

Bedömning

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Bedömning: **Delvis.**

Vi bedömer att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Det är även positivt att det finns ersättare om ordinarie ansvarig är frånvarande. Regionen har även ett visst stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner och de är enligt regionen behjälpliga när de kontaktas.

Roll- och ansvarsfördelningen finns dock inte dokumenterad. Det finns inte någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning. Vi vill betona vikten av att minimera riskerna genom att utarbeta tydliga rutiner och planer för att minska sårbarheten inom området.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.

Kontroller och avstämningar

Revisionsfråga 3: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

lakttagelser

På uppdrag av regionen beräknar KPA pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av regionen. Vid större förändringar av pensionsskulden sedan den senaste perioden meddelar KPA orsaken till förändringen. Det kan exempelvis handla om generella lönelöft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldsökning över det normala.

Region Norrbotten beställer normalt beräkning av pensionsskuld från KPA tre gånger per år, vanligtvis i december månad i samband med årsbokslut, i april månad samt i augusti månad. Beräkningsprognoserna inkommer från KPA i excelformat samt med ett följebrev med skriftliga kommentarer på skuldens förändring. Redovisningschef analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid. Avstämning sker av inkomna prognoser mot tidigare inkomna prognoser och budget för att säkerställa rimlighet och att större avvikelser inte finns. I de fall större avvikelser uppstår så utreds de underliggande orsakerna till dessa tillsammans med KPA. Redovisningschef utför arbetet ensam men har som tidigare nämnts viss stöttning från regionens ekonomidirektör.

Det finns inte någon skriftlig rutin över de olika administrativa momenten som utförs inom ramen för arbetet med pensionsskuld och ansvarsförbindelse i Region Norrbotten.

Aktualiseringsgraden inom Region Norrbotten uppgår i årsredovisningen 2021 till 93%.

Verifiering

Vi har stämt av KPA:s värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2021-12-31 (exkl särskild löneskatt), mot uppgifter i årsredovisningen 2021 (inkl särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning och ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från KPA.

Vi har avseende pensionsavtalet KAP-KL jämfört regionens pensionsgrundande löner per 2021 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från KPA avseende 2021. Samtliga avvikelser har delgivits regionens pensionsadministratör och efter vidare analys konstaterades att en avvikelse inte har en naturlig förklaring. Det är en anställd inom regionen vars pensionsgrundande lön har rapporterats felaktigt till KPA. Den anställde i fråga har arbetat på avvikande pensionsavtal på grund av anställning inom krisavtal. Enligt Region Norrbotten kommer denna felaktighet att korrigeras.

Bedömning

Sker kontroller och avstämnings i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Bedömning: **Delvis.**

Redovisningschef ansvarar för det administrativa arbetet kopplat till Region Norrbottens pensionsskuld. Vi bedömer att denne har god förståelse för pensionsskuldredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA. Regionen uppges även få extra hjälp från KPA när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser över regionens pensionsskuld.

Vår bedömning är att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Region Norrbotten. Dessa rutiner finns dock inte dokumenterade, vilket vi ser som en brist.

Genomfört test av utdrag från lönesystem mot specifikation av årsfaktura från KPA visar på en avvikelse som regionen arbetar på att korrigera.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att upprätta skriftliga rutinbeskrivningar avseende de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av avvikelser som utförda kontroller och avstämningar visar. Här bör det framgå vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen samt när de skall utföras och av vem.
- Att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovsvis. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen från KPA är överensstämmande med informationen i lönesystemet.

Pensionsredovisning

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

lakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Region Norrbotten redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen).

Region Norrbotten har avtal med KPA om att de vid tre tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionskulds- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt med en prognos för framtiden.

PwC har mottagit Region Norrbottens årsredovisning för 2021. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har granskats. Regionen redovisar i stort enligt rekommendationerna från RKR R10 i Not 18 "Avsättningar" och i Not 21 "Ansvarsförbindelser och borgensförbindelser" med undantag för ett antal avsteg:

Avsteg Not 18

- Nyintjänad pension bör delas upp till att specificera vilka delar som avser:
 - Förmånsbestämd ålderspension
 - Särskild avtalspension
 - Efterlevandepension
 - Övrigt

Avsteg Not 21

- Uppgift om pension till efterlevande saknas

Bedömning

Sker pensionsredovisning i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja.

Vår bedömning baseras på att regionen i allt väsentligt uppvisar följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har endast funnit några mindre avvikelser. Vår bedömning är att dessa är av mindre karaktär. Vi bedömer således revisionsfrågan som uppfylld.

Utvecklingsområde för framtiden anser vi dock är:

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningens syfte har varit att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet redovisas i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Regionstyrelsen **i allt väsentligt** har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- Redovisningen av pensionsåtagandet **i allt väsentligt** sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas avseende de avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av avvikelser som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att regionstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen från KPA är överensstämmande med informationen i lönesystemet.

- Att regionstyrelsen säkerställer att redovisningen av regionens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja Region Norrbotten har väl utvecklade rutinbeskrivningar för majoriteten av de arbetsuppgifter som utförs inom ramen för pensionsadministrationen. Regionen har delgett ett internt dokument som är en handbok som innehåller rutinbeskrivningar för olika områden kopplat till pensionsadministrationen. Det finns även ett internt årshjul/månadsplan kopplat till arbetet med pensionsadministrationen, som beskriver vilka arbetsuppgifter som ska utföras under månaden. I den beskrivs vilket arbete som ska utföras kring rapportering, löneväxling, attestering och kontroller av fakturor.	
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis Vi bedömer att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Det är även positivt att det finns ersättare om ordinarie ansvarig är frånvarande. Regionen har även ett visst stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner och de är enligt regionen behjälpliga när de kontaktas. Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns dock inte, vilket ökar personberoendet.	

3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis

Region Norrbotten har väl utarbetade rutiner gällande regionens uppföljning av pensionsskulden och hur avvikelser hanteras, kontrolleras och följs upp. Regionen kan få extra hjälp från KPA när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser över regionens pensionsskuld. Vi saknar att dessa rutiner inte finns skriftligt dokumenterade vilket anses som en brist och resulterar i ett ökat personberoende.

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja

Vi bedömer att Region Norrbotten i allt väsentligt har uppvisat följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har upptäckt några mindre avvikelser i Not 18 och Not 21. Vi bedömer att dessa avvikelser är av mindre karaktär. Vår rekommendation är dock att ovan mindre avvikelser beaktas hädanefter vid upprättande av årsredovisningen.

2023-03-23

Kristian Damlin

Viktor Ahlzén

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Norrbottens revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2022-11-24. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.